

Оксана Моркляник, к. арх., доцент
Кафедра «Архітектурне проектування»
Національний університет «Львівська політехніка»

ІДЕЇ МІСТОБУДІВНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВОВА II-ї пол. 50-х рр. – 60-х рр. XX ст.

Період II пол. 50-х рр. – 60-х рр. XX ст. в СРСР ознаменований соціальними трансформаціями та процесами, що знайшли своє відображення у всіх сферах суспільного життя країни. У політичному аспекті цей період став часом декларованої побудови «розвиненого соціалізму»; в цей час проголошена доктрина «соціалістичного способу життя», метою котрої стала денационалізація народів СРСР та створення нової політичної спільності людей – «радянський народ». Формування архітектури відбувалося під ідеологічним контролем держави, що призвело до тотожності ідей містобудівного розвитку в усіх союзних республіках СРСР.

У повоєнний час кін. 40-х рр. XX ст., містобудівний розвиток Львова обмежувався реконструкцією у центральній частині міста та будівництвом невеликих житлових кварталів індивідуального та багатоквартирного житла; промислові підприємства розвивалися, переважно, шляхом перебудови існуючих виробничих територій.

У прийнятому в 1956 р. генеральному плані Львова, знайшли відображення основні тогочасні ідеї: розвиток малоповерхового індивідуального будівництва та початки типового проектування. На сьогодні, можемо констатувати, що малоповерхове житло стало важливою ланкою в ланцюгу еволюції розвитку житлового будівництва Львова II пол. 50-х рр. XX ст. В архітектурно-планувальному аспекті ці проекти являли собою перехідну ланку від розробки індивідуального житла повоєнного періоду до типових проектів багатоквартирних будинків 60-х рр. XX ст. Кwartали малоповерхової забудови на вулиці Пасічній та на вулиці Княгині Ольги є завершеними містобудівними комплексами, які є пам'ятками архітектури свого часу та мають історико-архітектурну цінність.

На початок 60-х рр. XX ст. у Львові відбувся перехід від квартальної забудови до створення крупних містобудівних утворень. Прийняті принципи мікрорайонування та структури системи громадського обслуговування викликали суттєві зміни у композиційній побудові нових житлових районів. Нові ідеї просторового розвитку були закладені у

прийнятому у 1965 р. генплані Львова (архітектори О. Рапопорт, М. Йорищ, Є. Куц, Є. Дубинський, А. Шуляр, І. Базарник) на проектний період до 1985 – 1990 рр. Зростання чисельності населення та території міста, обумовило формування концепції поліцентричного розвитку загальноміського центру, метою котрої стало функціональне розвантаження історичного осередку Львова. Принцип периметральної забудови кварталів було замінено принципом «вільного планування», оскільки саме ця ідея розвитку радянського містобудування відображала цілісність просторової організації міста. Прийнята генпланом планувальна структура Львова з поділом його на 5 планувальних районів, передбачала формування, поза історичним осередком, трьох підцентрів на головних вулицях-радіусах: Городоцькій, Личаківській, Стрийській.

Використання в архітектурній практиці методів типового та повторного проектування дозволило у, порівняно, короткі терміни досягти значних обсягів будівництва. Зокрема, у період з 1956 р. по 1989 р. у Львові було зведено 9,2 млн. м² загальної площі житла, тобто майже 80% забудови міста. Реалізація програми житлового будівництва, закладеної генпланом Львова 1965 р. вимагала нарощування виробничих потужностей, що з одного боку сприяло вирішенню житлової проблеми, з іншого – забудова мікрорайонів типовими житловими будинками призвела до їх монотонності.

Поряд з тим, інтенсивний розвиток промисловості зумовив перевищення фактичної зайнятості із запроєктованою та сприяв росту маятникової міграції. У зв'язку з цими факторами, житлова забезпеченість зросла з 10,3 м²/особу до 14,4 м²/особу замість закладених генпланом 18 м²/особу.

У результаті виконання програми житлового будівництва, наміченої І-ю чергою у генплані 1965р., були вирішені питання архітектурно-планувальної організації міста, які полягали у створенні «житлового кільця» з крупних житлових масивів навколо центрального ядра Львова. Апробація та часткова реалізація нових ідей визначили головну тенденцію подальшого містобудівного розвитку Львова до поч. 90-х рр. XX ст.

Oksana Morklyanyk, Ph. D, Associate professor
Department of Architectural Designing
Lviv Polytechnic National University

**THE IDEAS OF THE CITY-ENGINEERING
DEVELOPMENT OF LVIV
II-nd half 50's – 60's of the 20th century**

Period II-nd half 50's – 60's of the 20th century in the USSR is marked by social transformations and processes that have been reflected in all spheres of public life of the country. In the political aspect, this period has become the time of the declared construction of «developed socialism»; at that time, the doctrine of the «socialist way of life» was proclaimed, the purpose of which was the denationalization of the peoples» of the USSR and the creation of a new political community of people – the «Soviet people». The formation of architecture took place under the ideological control of the state, which led to the identity of the ideas of urban development in all the Union republics of the USSR.

In the post-war time, the end in the 1940's, urban development of Lviv was limited to the reconstruction in the central part of the city and the construction of small residential neighborhoods of individual and multi-dwelling housing; industrial enterprises developed, mainly through the restructuring of existing production areas.

The general plan of Lviv, adopted in 1956, reflected the main ideas of the time: the development of low-rise individual construction and the beginning of a typical design. Today, we can state that low-rise housing became an important link in the chain of evolution of housing development in Lviv II-nd half 50's of the 20th century. In the architectural and planning aspect, these projects represented a transitional link from the development of individual housing of the postwar period to typical projects of multi-apartment buildings of the 1960's. Quarters of low-rise building on Pasichna Street and on the Street Princess Olga are completed town-planning complexes, which are architectural monuments of their time and of historical and architectural value.

At the beginning of the 1960's in Lviv, there was a transition from the quarterly development to the creation of large city-building entities. The adopted principles of microdistribution and the structure of the public service

system caused significant changes in the compositional construction of new residential areas. New ideas for spatial development were laid down in the general plan of Lviv adopted in 1965 (architects O. Rapoport, M. Yorysh, E. Kuts, E. Dubinsky, A. Shulyar, I. Bazarnik) for the project period until 1985 – 1990. Growth the population and territory of the city caused the formation of the concept of polycentric development of the city center, the purpose of which was the functional unloading of the historical center of Lviv. The principle of perimeter development of neighborhoods was replaced by the principle of «free planning», because it was this idea of the development of Soviet urban planning reflected the integrity of the spatial organization of the city. Adopted by the general plan, the planning structure of Lviv with its division into 5 planning regions, envisaged the formation of, outside the historical center, three sub-centers on the main streets: Gorodotska, Lychakivska, Stryjska.

The use in architectural practice of typical and re-design methods allowed, in relatively short time, to achieve significant construction volumes. In particular, in the period from 1956 to 1989 in Lviv, 9.2 million m² of total housing area were erected, that is, almost 80% of the city's development. Implementation of the housing construction program, laid down by the general plan of Lviv in 1965, required an increase in production capacity, which, on the one hand, contributed to the settlement of the housing problem, on the other – the development of microdistricts with typical residential buildings led to their monotony.

At the same time, the intensive development of industry led to the excess of actual employment with the projected and contributed to the growth of pendulum migration. Due to these factors, housing security has increased from 10.3 m²/person to 14.4 m²/person instead of the mortgage master plan of 18 m²/person. As a result of implementation of the housing construction program scheduled for the 1st round in the general plan of 1965, the issues of the city's architectural and planning organization were solved, which consisted of creating a «residential ring» from large residential areas around the central core of Lviv. Approbation and partial implementation of new ideas have determined the main trend of further urban development of Lviv to the beginning 90's of the twentieth century.